

ו. מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלש, וכמו כן מלכות בית הורדוס – סך הכל מאתים ושש שנה עד החורבן.

ז. שני אלפים תורה החלו מואת הנפש אשר עשו בחרן – בהיות אברהם אבינו ע"ה בן חמשים ושתים שנה. באותה שנה מלאו אלפים שנה מבריאת העולם – 'שני אלפים תוהו', ללא תורה. שני אלפים ימות המשיח החלו בתום ארבעת אלפים שנה לבריאת העולם – מאתים שבעים ושנים שנה לאחר חורבן הבית השני.

ח. בשנה ראשונה לשמיטה נחרב הבית (תענית כט.). לדברי רש"י כאן (וכן נקט הרא"ש לעיקר), החורבן היה בשנת ת"כ לבנינו, ולדעת כמה ראשונים (רשב"ם, ר"ת ועוד. וכו"כ רש"י בערכין יב) – בשנת תכ"א.

הבא לידע באיזו שנה לשמיטה הוא עומד, ייחשב את מספר השנים משנת החורבן עד לאותה שנה [ויסוף שנה אחת (לגרסת רש"י)], ויחלקן לשבע. והנותר, אם יש, זוהי השנה שעומד בה לסדר שבוע של שמיטה. לפרוש רש"י (וכן נקט הרא"ש), שנת ת"כ לבית היתה ראשונה לשמיטה, והחישוב לשנות החורבן מתחיל מתכ"א, לכן יש להוסיף שנה אחת. ואולם כמה ראשונים חולקים וסוברים שאין להוסיף שנה.

ולדברי חכמים הסוברים ששנת חמשים אינה עולה לשנת השמיטה, יש לחלק תחילה את מספר השנים ליובלות, ואת עודף השנים שביובל האחרון, יש לחלק לשבע על אותה הדרך.

כתבו כמה ראשונים שהלכה כר' יהודה ששנת חמשים עולה לכאן ולכאן (רא"ש ועוד). ואף לדעת חכמים י"א שמאז חורבן הבית – גם הם מודים ששנת חמשים מתחשבת עם שנות השמיטה.

דף י

טו. א. כיצד מציינים את השנה בשטרות?

- ב. מה דין משא ומתן בימי איד שעושים מלכי עובדי כוכבים? מהו יום גנוסיא של מלך?
- ג. כיצד באו לידי ביטוי דברי עובדיה על אדום: הנה קטן נתתיך בגוים, בזוי אתה מאד?

א. בשטרות היו מונים (בגולה) את השנים לתחילת מלכות היונים, ולא מתחילת מלכותם ממש אלא שש שנים לאחר מכן, כשפשטה מלכותם. והיא שנת 380 לפני חורבן בית שני.

[מעשה בשטר שצוינה בו שנה מאוחרת בשש שנים מהשנה בה יצא השטר, והורה רב נחמן שאפשר לגבות בו מיד ואינו 'שטר מאוחר', שיש להניח שהסופר דייק וחישב השנים מתחילת מלכות היונים ולא מעת שפשטה].

במנין זה מתחילים למנות שנה חדשה באחד בתשרי, שהוא ראש השנה למלכי גויים.

גם אם אין מפורש בשטר 'למלכי יון'. ואפילו האלפים והמאות אינם מצוינים אלא הפרטים בלבד [וכתוב בו 'בכך וכך לפרט'] – הוכיחו התוס' שהשטר כשר, כיון שבגולה אין מונים אלא למלכות יון.

והוא הדין למנין שאנו מונים בשטרות – לבריאת העולם, אעפ"י שלא הזכיר בפרוש 'לבריאת העולם' ולא ציין האלפים – כשר (עפ"י תוס', רא"ש ומאירי. 'וכן אנו רגילים לפעמים' – ריטב"א. וכן עשה רבנו תם מעשה. וע"ע בשו"ת הרא"ש מה, כה).

ב. יום גנוסיא של מלכי עובדי כוכבים, היינו יום שמעמידים בו את מלכם (כן מסקנת הגמרא), וכן יום הלידה – בכלל 'אידיהם' ואסור לישא וליתן עמהם לפנייהם. וכן יום מיתת מלכיהם. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כל מיתה שיש בה שריפה (– שריפת כלי תשמישי המלך) – יש בה עבודת כוכבים, ושאין בה שריפה – אין בה עבודת כוכבים (משנה ח.).
וכן יום גנוסיא ויום הלידה של בני המלכים – יום אידם הוא.
וכן יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו או העברתה (יא:), ויום שעלה מן הים או שיצא מבית האסורים, אסור לשאת וליתן עמו באותו היום ולאותו האיש (כן פרש הראב"ד, שכל אלו מדברים במלך. וכן הסכים הרא"ש).

ג. פרשו בגמרא את נבואת עובדיה על אדום הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד – שאין מושיבים מלך בן מלך [אלא בנטילת רשות מאת השרים], ואין להם לא כתב ולא לשון מקוריים (ויש מפרשים: כתב ולשון חשובים שהמלכים משתמשים בו. עתוס').

דף יא

טז. א. האם וכיצד מותר לשרוף כלים או לעקור בהמות על מלך שמת?
ב. האם מותר לשאת ולתת עם בתי עובדי כוכבים קבועים שעובדיהם עושים שם יום איד בכל ימות השנה ומקריבים שם זבחים?
ג. באיזה סוג איד לא נאסר משא-ומתן עם העכו"ם?

א. מותר לשרוף מיטתו וכלי תשמישו של מלך או של נשיא שמת, וכן לעקור סוסיו ושאר בהמות שהיה משתמש בהם כגון עגלה המושכת בקרון, ואין בדבר משום איסור הליכה בחוקות הגויים [כי אין זה חיקוי מנהגם, שהרי כתוב הוא במקרא וגם בלעדם היינו נוהגים כן, ואין בזה שמץ עבודת כוכבים (ע' סנהדרין נב ובר"ן כאן). ומשום כבודו שהוא כבוד לכל ישראל, אין חוששים לצער בעלי חיים, וגם אין בדבר משום 'בל תשחית' (עפ"י תוס')]. אבל אין שורפים שאר דברים.
לפרש"י, אסור לעקר בהמה באופן שעושה אותה טריפה, ואפילו בהמה האסורה בהנאה אסור להטריפה (כ"מ ברש"י יג. ד"ה מן הארכובה). והתוס' תמהו על כך וחלקו (וע"ע בריטב"א).

ב. בתי עובדי כוכבים קבועים, שזובחים בהם כל ימות השנה (כלומר יחידים מהם זובחים ללא עת קבועה. ריטב"א), אסורים במשא ומתן לעולם. ואמרו בשם רב: חמשה בתי עכו"ם קבועים הם, בית בל בבבל, בית נבו בכורסי, תרעתא שבמפג, צריפא שבאשקלון, נשרא שבערב. כשבא רב דימי אמר: הוסיפו עליהם יריד שבעין-בכי, נדבכה / נתברא שבעכו [רב דימי מנהרדעא שנה להפך, יריד שבעכו, נדבכה שבעין בכי].
לדברי שמואל (כפירוש הריטב"א), אין איסור בגולה אלא ביום אידם הקבוע בלבד, ולא בכגון אלו.

ג. תגאות של סוחר העיר ('חגא דטייעי') שאינם קבועים (רש"י: אין חוששים לה כל כך אם אין עושים לה בכל שנה), התיר רב יהודה לרב ברונא ולרב גידל למכור להם דברי מאכל.